

Bemærkninger i Anledning af vor Kvægudførsel til England.

Af Dr. med. **B. Bang**, Lærer ved den kgl. Vet.- og Landbohøjskole.

Alle Landmænd ere vistnok enige om den store økonomiske Betydning, som Retten til fri Indførsel af Kvæg til England har for os. Men Bevarelsen af denne Ret afhænger som bekjendt deraf, at de engelske Veterinærmyndigheder vedblive at føle sig overbeviste om, »at vore Husdyrs almindelige Sundhedstilstand og vore Love med Hensyn til Ind- og Udførsel af Dyr og med Hensyn til Forebyggelsen af Indførelse og Udbredelse af smitsomme Sygdomme ere saaledes, at de yde rimelig Sikkerhed imod, at vi skulle føre Dyr med smitsomme Sygdomme til England.« Ved Loven om smitsomme Husdyrsygdomme af 1878 blev det jo nemlig fastslaaet som en Regel, at det fremmede Kvæg, der overhovedet fik Lov til at komme til England, skulde slagtes ved Landingsstederne, og kun som en Undtagelse blev der indrømmet Gehejmerraadet (Privy Council) Ret til at tillade fri Indførsel fra saadanne Lande, med Hensyn til hvilke det havde den ovennævnte gunstige Mening. Det lykkedes som bekjendt dengang de skandinaviske Lande samt Spanien og Portugal at opnaa denne begunstigede Stilling, som oprindeligt kun var tiltænkt de nordamerikanske Fristater og Canada, men i de

faa Aar, der ere forløbne siden, ere allerede 3 af disse Stater blevne berøvede denne Ret, nemlig Nordamerika i 1879 paa Grund af, at der gjentagne Gange opdagedes ondartet Lungesyge, Mund- og Klovesyge og Svinefeber hos Dyr fra dette Land, og Spanien og Portugal i 1881, fordi der flere Gange var indført Mund- og Klovesyge med deres Kvæg; ifjor mistede jo dernæst baade Danmark og Sverrig Retten til fri Indførsel af Svin, fordi de engelske Veterinærer flere Gange fandt disse Dyr angrebne af Svinefeber ved Ankomsten til England.

At de engelske Myndigheder overhovedet vise en streng Kritik lige overfor de Lande, som ønske at føre Kvæg til det engelske Marked, kan sees af mange andre Kjendsgjæringer. Der eksisterer saaledes fuldstændigt Indførselsforbud ikke blot imod Rusland, hvor Kvægpesten jo stadig hersker, men ogsaa mod Tyrkiet, Grækenland og de andre Balkanstater, Italien og Østerrig-Ungarn, ja for Hornkvægs Vedkommende gjælder det samme absolute Forbud siden 1877 ogsaa Belgien og Tyskland. For 2 Aar siden anstrængte Tyskland sig for at faa Lov til at indføre Kvæg til Slagtehavne, men Englænderne nægtede det, uagtet de maatte indrømme, at Tyskland i de senere Aar stedse med stor Energi havde kvalt Kvægpesten, saasnart den var bleven slæbt ind i Landet, og ogsaa gik energisk frem imod de fleste andre smitsomme Sygdomme, men de fremhævede, at Kvægpesten trods alle Anstrængelser dog jævnlig bliver bragt ind i Tyskland og kunde ikke glemme, at den i 1877 blev ført til England med Kvæg fra Hamburg, førend dens Tilstedeværelse endnu var opdaget i Tyskland. Kun med Hensyn til Slesvig og Holsten ere Englænderne liberale, idet de i Regelen hvert Aar tillade Indførsel derfra i Tiden fra Maj eller Juni til 31. December, men kun af Kvæg, der møder med Attest for at være født og opdrættet i Hertugdømmerne eller i Danmark. I indeværende Aar er endelig al Kvægindførsel fra Frankrig bleven forbudt, fordi der gjentagne Gange

udbrød Mund- og Klovesyge i franske Ladninger, der landsattes i Deptford.

Og dog kræve de engelske Landmænd med stedse stigende Styrke yderligere Strængthed lige overfor Kvægindførselen; store Deputationer fra de engelske og skotske Landboforeninger henvende sig til Regjeringen og forlange Beskyttelse imod Indførselen af smitsomme Sygdomme, og den 10. Juli iaar lykkedes det som bekjendt Mr. Chaplin at sætte igjennem i Underhuset en Resolution, der gik ud paa at opfordre Regjeringen til at forbyde al Indførsel af Kvæg fra de Lande, som for Tiden ere henviste til Slagtehavnene og altsaa ophæve disse¹⁾. Denne Resolution gik ganske vist kun igjennem med en meget kneben Majoritet (200 imod 192), og det synes, som om Regjeringen foreløbig ikke har i Sinde at følge den givne Paa-mindelse²⁾, idet den, vistnok med Rette, mener, at Resolutionen strider mod Loven af 1878, hvis Princip jo netop var at opstille Indførsel til Slagtehavne som Regelen; den offentlige Mening i England er ganske sikkert ogsaa meget delt med Hensyn til Ønskeligheden af en saadan Fremgangsmaade, idet Konsumenterne, specielt Befolkningen i de store Byer, naturligvis frygte for en betydelig Stigning i Kjødpriserne og ikke nære Tillid til Beskyttelsespartiets Formening, at denne Stigning, hvis den indtræder, kun

¹⁾ Resolutionen opfordrer egentlig Regjeringen til ikke at tillade Landsætning af levende Dyr fra andre Lande end dem, som ved deres Loves Fortræffelighed og ved deres Husdyrs gode Sundhedstilstand yde Privy Council tilstrækkelig Garanti — altsaa kun de Lande, der kunne opnaa Ret til fri Indførsel.

²⁾ Lord Carlingford, Gehejmraadets Præsident, udtalte sig den 13. Juli meget bestemt i denne Retning ved Modtagelsen af en stor Deputation fra de store Byer, fra Slagterlav og Handelskamre m. m., som ønskede at modarbejde Chaplins Resolution, og samme Standpunkt hævdede han d. 8. August ved Modtagelsen af en Deputation, der repræsenterede hele Skotlands Agerbrug, og som naturligvis vilde støtte Chaplins Bestræbelser. (»Veterinarian« og »Daily News.«)

vil være forbigaaende, idet den snart vil udjævnes ved Forøgelsen af Indførselen af slagtet Kjød¹⁾ og ved den Forøgelse i den indenlandske Kvægproduktion, som vil følge med den større Sikkerhed imod Indførselen af smitsomme Sygdomme. Men selv om Resolutionen ikke skulde faa øjeblikkelige Følger, er den dog altid et vigtigt Tidernes Tegn.

Det er navnlig Mund- og Klovesygens store Udbredelse i de senere Aar, som har givet disse Bevægelser forøget Styrke, og man kan ikke nægte, at Beskyttelsespartiet har gode Støttepunkter for sin Paastand om, at total Afspærring er nødvendig, for at man skal kunne haabe engang at blive denne Landeplage kvit, naar man seer hen til den Kjendsgjerning,²⁾ at denne Sygdom i 1880 syntes ganske udryddet i Storbritannien, idet den ikke viste sig i de første 9 Maaneder af Aaret, men efter at den i Slutningen af September var bragt med en fransk Ladning til det store Slagtemarked i Deptford, hvor den hurtig angreb en stor Masse af det der opstaldede Kvæg, blev den den 1. Oktober opdaget i London, hvorhen den uden Tvivl var bragt af en Slagter fra Deptford; samtidig viste den sig paa andre Steder i Londons Omegn og bredte sig saa meget, at den indtil Aarets Slutning havde angrebet 32,378 Stykker Kvæg, Faar og Svin i 1461 Besætninger. Fra den Tid af har Sygdommen holdt sig i England, saa at der i 1881 anmeldtes 4833 Udbrud med 183,046 angrebne; i 1882 lykkedes det at indskrænke den til 1970 Udbrud med 37,950 angrebne, men iaar har den som bekjendt atter grebet meget stærkt om sig (i den sidste Tid endog ugentlig 1100—1500 Udbrud med

¹⁾ Med Hensyn til dette Punkt fremhæves det af Konsumenterne, at Forbudet mod Indførsel af Kvæg fra Tyskland, Belgien og Frankrig aldeles ikke har foranlediget nogen Forøgelse i Tilførselen af slagtet Kjød fra disse Lande.

²⁾ Annual Report of the veterinary Department of the Privy Council office 1880.

indtil 30,000 Angrebne og 2—300 Dødsfald). Der kan nu ikke være Tvivl om, at Sygdommens haardnakkede Vedbliven og store Udbredelse for en meget stor Del skyldes Mangler i den engelske Lovgivning, som — i god Overensstemmelse med Folkets Forkjærlighed for Decentralisation — overlader de lokale Myndigheder en altfor stor Indflydelse paa Bestemmelsen af den Udstrækning, hvori de lovhjemlede Foranstaltninger skulle sættes i Værk; i det mindste klager Prof. Brown, den energiske Chef for Veterinærdepartementet, i temmelig stærke Udtryk over disse Myndigheders Forsømmelighed og ikke mindre over Kvægejernes Ulyst til at underkaste sig de generende Bestemmelser, der ere nødvendige — ja han siger endog, at det er »ganske haabløst at vente at udrydde Sygdommen ved de Forholdsregler, der anvendes« (Annual Report 1881 og 1882).

Men der ligger jo nu engang i den menneskelige Natur en stor Tilbøjelighed til at kaste saa meget som muligt af Skylden for vore Ulykker over paa Andre, og man kan, som ovenfor sagt, heller ikke nægte, at de engelske Landmænd kunne have god Grund til at nære Uvillie imod Kvægindførselen fra fremmede, smittebefængte Lande. Den af Modpartiet fremhævede Sandhed, at ikke engang et fuldstændigt Indførselsforbud kan yde absolut Sikkerhed imod Indførelse af Mund- og Klovesygesmitte, der vil kunne bringes af Personer eller Gjenstande, som — maa-ske lige paa den anden Side af Kanalen — have været i Berøring med syge Dyr, kan naturligvis ikke afkræfte Bestrebelseerne for dog at vinde saa megen Tryghed, som overhovedet kan opnaaes ved Foranstaltninger, hvis Gjen-nemførelse er mulig.

Vor Kvægudførsel bliver ganske vist ikke umiddelbart truet ved disse Bevægelser i England, idet man der ikke nærer Tvivl om, at vi for Tiden ere fri for de væ-sentligste smitsomme Sygdomme og specielt for Mund- og Klovesygen, men det er paa den anden Side klart, at Indførelsen af Indførselsforbud mod alle andre Lande vil

gjøre Vedligeholdelsen af en yderlig begunstiget Stilling for de skandinaviske Lande (og Canada samt de smaa Kanaløer) meget vanskelig i Længden. Beskyttelsespartiets Fordringer ville naturligvis stige, saa snart de se deres første Ønske opfyldt, og der vil snart hæve sig Røster for at gjøre Skridtet fuldt ud og forbyde al Indførsel af levende Kvæg. Uagtet vi jo heldigvis have skærpet vore Forholdsregler netop imod Mund- og Klovesygen betydelig, nogle Aar efter at vi sidste Gang (1869—71) havde den i større Maalestok, vil man dog næppe være fuldt tilfredsstillet herved, og det er i ethvert Tilfælde klart, at det under saadanne Omstændigheder let vilde kunne blive skjæbnsvangert for vor Udførsel, om nogen af de smitsomme Sygdomme, Englænderne frygte, især Mund- og Klovesyge, men ogsaa f. Ex. den ondartede Lungesyge, skulde optræde her i Landet, og navnlig om de blot en eneste Gang skulde blive førte herfra til England. I saa Henseende skal jeg fremhæve, at Hr. Mundella, der i flere Aar var Understatssekretær i Privy Council, under Debatten i Underhuset ytrede, at hvis Resolutionen toges til Følge, vilde ikke blot $\frac{1}{5}$ af hele Tilførselen strax gaa bort, men den resterende ene Femtedel maatte følge efter »ved den første Mistanke om Sygdom.« («Veterinæren» August 1883). Det vil ogsaa være værd at lægge Mærke til, at Følgen af Fortabelse af Retten til fri Indførsel i saa Fald vilde blive ikke Henvisning til Slagtehavnene, men Henvisning til Indførsel af slagtet Kjød, og inden en saadan Trafik kom i Gang, vilde vi ventelig lide store Tab. Allerede Henvisningen til Slagtehavnene antages jo i Almindelighed at ville medføre et meget betydeligt Tab, men det er dog maaske muligt, at man i saa Henseende seer Tingene lidt for mørkt; det er i det mindste højst paafaldende, at denne Forandring for Spaniens og Portugals Vedkommende langt fra bevirkede nogen Nedgang i Udførselen til England, som tværtimod det følgende Aar forøgedes med 23,000 Hoveder (c. 54,000 i 1882 imod 31,000 i 1881). Ogsaa fra Nordamerika forøgedes Til-

førselen betydelig i de første 2 Aar efter Henvisningen til Slagtehave, men senere er den dog tagen af igjen. Det maa i saa Henseende dog vistnok ikke lades ude af Betragtning, at Kvæget fra disse Lande er langt sværere end vort, og det er rimeligvis især for de mange simple Varers Vedkommende, som vi sende til England, at det har saa stor Betydning, at de kunne bringes hen til de Egne, hvor de have deres naturligste Marked. Den ikke ubetydelige Handel med Lødekøer og den begyndende Handel med magert Kvæg, som fedes i England¹⁾, vilde der jo med ét Slag blive gjort en Ende paa.

Da der saaledes sikkert for Øjeblikket er god Anledning for os til at tage under Overvejelse, om der ikke bør gjøres yderligere Skridt for at søge at sikre vor Udførsel til England, har jeg anseet det for rigtigt at fremkomme med nogle, nærmest ved et Besøg i England foranledigede Bemærkninger, som maaske kunne tjene til Belysning af et og andet af de Spørgsmaal, som herved kunne opstaa.

Der næres vistnok undertiden herhjemme nogen Frygt for, at vort Kvæg i England skulde uden Grund beskyides for at lide af en eller anden smitsom Sygdom; denne Frygt er dog heldigvis i det mindste for Tiden ganske ugrundet, forsaavidt Talen er om det officielle Eftersyn, som udføres af Privy Councils Veterinærinspektører. Jeg har i Sommer (i Forening med min Kollega, Docent Bruun-Pedersen) besøgt de 3 Pladser, hvortil vi føre Kvæg, Harwich, Newcastle og Leith, og jeg har den bestemte Overbevisning, at de derværende Inspektører ere særdeles

¹⁾ Denne Trafik begynder at vække Opmærksomhed i England og omtales saaledes for nylig i *Live Stock Journal* som en »ny Forretning, der antager et betydeligt Omfang.« Bladet glæder sig over, at denne Græsfedning af danske Dyr (i Forbindelse med et forøget Opdræt af eget Tillæg) vil formindske Begjæret efter irsk Kvæg, som i den sidste Tid har faae et slet Renomé som smittebringende (»*Veterinarian*« Oktbr. 1883).

dygtige og retsindige Mænd, af hvem vi ikke risikere nogen forkert Dom, og jeg har tillige faaet det Indtryk, at der ikke blot hos dem, men ogsaa hos selve de ledende Mænd i Veterinærdepartementet hersker Tillid til os, hvad der jo er den væsentligste Betingelse for, at vi kunne vente at finde en velvillig Behandling. I Harwich og Newcastle overværede jeg Undersøgelsen af vort Kvæg og fandt, at den udførtes med al nødvendig Omhu, men paa en meget velvillig Maade. Exempelvis skal jeg anføre, at i alle saadanne Tilfælde, hvor Inspektørerne finde, at et Dyr viser Forandringer, som vel ikke hidrøre fra nogen smitsom Sygdom, men dog have saa megen Lighed dermed, at det kan befrygtes, at der senere, naar det fremstilles paa Markederne, skulde fra Beskyttelsesmændenes Side rejses Beskyldninger om, at dette »fremmede« Kreatur førte Sygdom med sig, gjøre de Importørerne opmærksomme derpaa og raade dem til strax at slagte Dyret, en Fremgangsmaade, der jo i høj Grad er i vor — velforstaaede — Interesse.

Denne Omstændighed, at Synet er forstandigt og velvilligt, bør imidlertid ingenlunde lede os til at være mindre paapasselige med Hensyn til det Syn, der foretages herhjemme før Dyrenes Indskibning, thi det er naturligtvis godt, at der gives saa lidt Anledning til Mistanke som vel muligt; og der gives desuden Tilfælde, som uden i Virkeligheden at bero paa smitsom Sygdom, dog kunne vække Tvivl hos den dygtigste og velvilligste Undersøger; og enhver Mistanke, Inspektørerne rejse imod vort Kvæg, kan kun svække vor Stilling, selv om den senere skulde vise sig ugrundet. De personlige Forhold kunne jo desuden vexle, og det er bekjendt, at de paa en enkelt af Pladserne ikke tidligere have været saa tilfredsstillende, som de ere nu.

Ved vort Tilsyn herhjemme troer jeg altsaa, at vi fremdeles, ligesom nu, bør holde alt tilbage, som vi med Rimelighed kunne formode at være i Stand til at vække Mistanke i England; det er tillige ikke uvigtigt med Hensyn til det Indtryk af den forudgaaede danske Under-

søgelses Paalidelighed og Grundighed, som de engelske Undersøgere gjerne skulle have, at denne Undersøgelse foretages saa ensartet som muligt paa de forskjellige Exportpladser; i denne Retning have vi jo ogsaa søgt at virke i den senere Tid ved Instruxer til Veterinærpolitiet i Exporthavnene og ved Inspektionsrejser til disse.

Med Hensyn til vor Undersøgelse skal jeg berøre en Sag, som jeg troer det er værd at lægge Mærke til. Inspektøren i Newcastle omtalte det som ret sandsynligt, at de i Tiden vilde faa Ordre til at kassere Dyr, som vare angrebne af Tuberkulose, en Bestemmelse, som i og for sig kan være rimelig nok, naar man tager Hensyn til den nyere Tids Opfattelse af denne Sygdom som smitsom. Dette Forhold vil imidlertid ikke være heldigt for os, thi vi have jo desværre ikke saa lidt af denne Sygdom, og de engelske Inspektører udtalte ogsaa den Anskuelse, at der landsættes ikke ganske faa deraf angrebne Dyr i England; jeg troer derfor, at vi i Tide bør være meget strænge med Hensyn til at lade saadanne Dyr passere. I det noget dunkle Udtryk i den engelske Lovgivning, som siger, at fri Indførsel kan tilstedes de Lande, om hvis Husdyrs almindelige Sundhedstilstand Privy Council har en gunstig Mening, turde der maaske ogsaa indeholdes en Opfordring til Varsomhed paa dette Punkt. Saasnt der er Tale om, at Dyr lægeeftersynet herhjemme bør være saa omhyggeligt som muligt, maa det imidlertid fremhæves, at Betingelsen herfor er, at der altid indrømmes tilstrækkelig Tid og skaffes tilstrækkelig gunstige Forhold for Iagttagelse til Veje, og i den Henseende er der vistnok et og andet tilbage at ønske.

Ved Behandlingen af vort Kvæg i England er der i det mindste i Newcastle — og vist ogsaa de andre Steder — en uheldig Omstændighed, som formentlig burde søges ændret. Kvæget skal som bekjendt staa opstaldet mindst 12 Timer før Undersøgelsen, og da denne skal ske ved Dagslys, vil det let ske, at det kan komme til at staa 24 Timer; i denne Tid røgtes det nu af Folk, som ikke ere

forhindrede i at komme i Berøring med andet (eventuelt sygt) Kvæg i Byen eller Omegn, og da Inkubationstiden for Mund- og Klovesyge kan være mindre end 24 Timer¹⁾, er der altsaa en Mulighed for, at vort Kvæg kunde modtage denne Smitte efter at være landsat, og at Sygdommen kunde være brudt frem, naar Eftersynet fandt Sted. Der hører ganske vist en Kjæde af uheldige Omstændigheder til, for at denne Ulykke skulde ske, men Inspektøren, som selv gjorde mig opmærksom paa denne Sag, ytrede dog, at han ligefrem undrede sig over, at det aldrig var skeet, og der synes i alt Fald at være al Opfordring til at søge indført betryggende Bestemmelser om, at de, der røgte vort Kvæg, ikke maa komme i Berøring med engelsk Kvæg.

Naar der en Gang igjen bliver rejst en Diskussion i England om Danmarks og de andre begunstigede Landes Stilling, vil der sandsynligvis blive lagt megen Vægt paa det Spørgsmaal, om vore Forholdsregler for at forebygge Indførelse af Smitte fra andre Lande ere betryggende nok, og man gjør vistnok vel i at være forberedt paa, at ethvert svagt Punkt paa dette Omraade vil blive grebet med Iver af Modstanderne af vor Indførsel. Lad os da et Øjeblik se, hvorledes vore Forhold ere i den Henseende.

Imod Rusland haandhæve vi²⁾ et meget strængt Indførselsforbud, som ikke blot omfatter alle levende Dyr, der kunne angribes af Kvægpest, men ogsaa alle raa Dele af saadanne Dyr (Drøvtryggere), og tillige paabydes Desinfektion af alle Gjenstande, som kunne frygtes at være Bærere for Kvægpestsmitte, og dette Forbud vil sikkert strax blive sat i Kraft imod ethvert andet Land, hvori der udbryder Kvægpest. Imod Tyskland have vi ogsaa Indførselsforbud for Hornkvæg, Faar og Geder³⁾, men der er dog givet nogle faa Dispensationer derfra, og vi indrømme navnlig

¹⁾ I Regelen er den 3—6 Dage.

²⁾ Indenrigsministeriets Bekjendtgørelse af 10—9—69 og 20—10—69.

³⁾ Bekjendtgj. 21—8—77.

Slesvig og Holsten¹⁾ en Slags Særstilling, idet der paa indgiven Ansøgning i Almindelighed tillades Indførsel derfra af Kvæg, som kan godtgjøres i de sidste 3 Uger at have opholdt sig i disse Hertugdømmer, og som ved Eftersyn umiddelbart efter Ankomsten til Landet viser sig sundt, og som dernæst ledsaget af Politi og uden Berøring med andre klovbærende Husdyr føres til Bestemmesstedet, hvor det i 3 Uger holdes afsondret fra andre saadanne Husdyr og først frigives efter fornyet Dyrlegeundersøgelse. Imod England²⁾ have vi ligeledes Indførselsforbud, som her tillige omfatter Svin, men der er af og til givet Dispensationer herfra, mod at Kvæget undersøges og holdes i Karantæne af forskjellig Varighed, dog mindst 3 Uger. Fra Frankrig, Belgien og Holland³⁾ tillades Indførsel af Drøvtyggere kun, naar de i 3 Uger efter Ankomsten holdes under Veterinærpolitiets Tilsyn afspærrede fra andre Drøvtyggere og derefter befindes sunde. Endelig er der under 11te Decbr. 1882 bestemt, at »levende Hornkvæg fra Lande, imod hvilke der ikke er udstedt Indførselsforbud eller anordnet 3 Ugers Afspærring paa Ankomststedet, skal ved Veterinærpolitiets Foranstaltning umiddelbart efter Ankomsten opstaldes i et dertil bestemt Lokale og inden 24 Timer underkastes et Eftersyn af denne Autoritet, hvorefter det med dens Tilladelse og om fornødent under Tilsyn kan bringes til dets Bestemmessted«.

Hidtil have de engelske Myndigheder jo fundet disse Foranstaltninger tilfredsstillende, og naar de sammenholdes med de strænge Lovbestemmelser, vi have til Bekæmpelse af de Smitsoter, der ere trængte ind i Landet, og med det Eftersyn, vi foretage af de Dyr, der skulle sendes

1) Bekjendtgj. 22-5-82. — Ifølge Bekjendtgj. af 10-4-75 maa Svin indføres fra Hertugdømmerne, men skulle holdes afsondrede i 3 Uger.

2) Bekjendtgj. 10-11-77.

3) Bekjendtgj. 6-4-71 og 13-2-73.

til England, troer jeg heller ikke, at de have Grund til at frygte, at vi skulle paaføre dem smitsomme Sygdomme og navnlig heller ikke Mund- og Klovesygen. Men vi maa som sagt være forberedte paa en meget stræng Kritik fra Beskyttelsespartiets Side, og der vil sandsynligvis af dette blive gjort gjældende, at vi ikke væрге os nok imod Mund- og Klovesygesmitte, naar vi modtage Kvæg fra Lande, hvori denne Sygdom findes, uden i det mindste at holde det i en stræng, om end kortvarig Karantæne paa Ankomststedet her til Landet. Dette gjøre vi ingenlunde altid og navnlig heller ikke med Hensyn til det slesvigske Kvæg, hvoraf der som bekjendt indføres ikke saa lidt. Vi kunne ganske vist med Rette gjøre gjældende, at der i Slesvig i de senere Aar kun sjældent forekommer Mund- og Klovesyge, men vore Bestemmelser omfatte jo tillige Holsten, og i Provinsen Slesvig-Holsten optraadte denne Sygdom dog i 1880—81 i 5 »Kreise«, og 17 »Ortschaften« og i 1881—82 ligeledes i 5 »Kreise« men kun 5 »Ortschaften«¹⁾, og i Preussen som Helhed har Sygdommen været temmelig udbredt i de sidste Aar især i Begyndelsen af 1883. Da der nu, saa vidt vides, ikke eksisterer nogen Hindring for den frie Omflytning af Kvæg indenfor Preussens Grænser, vil man se, at der ikke kan have nogen absolut Tryghed med Hensyn til Smitsoters Optraeden i Slesvig eller endnu mindre i Holsten. Englænderne selv stille ganske vist ogsaa Slesvig-Holsten i Modsætning til det øvrige Tyskland, men de tillade dog kun Indførsel til Slagtehavne derfra; det er iøvrigt ikke uden Interesse at se, at der i 1882 ikke konstateredes et eneste Tilfælde af smitsom Sygdom blandt de omtrent 30,000 Stykker Kvæg og omtrent 46,000 Faar fra Hertugdømmerne, der landsattes i England.

Med Hensyn til Forebyggelsen af Indførelse af den

¹⁾ Jahresbericht der königl. technischen Deputation für das Veterinärwesen über die Verbreitung ansteckender Thierkrankheiten in Preussen, 1881 und 1882.

ondartede Lungesyge vil der sikkert ogsaa blive gjort gjældende, at vore Forholdsregler ikke ere fuldt betryggende, idet den snigende Maade, paa hvilken denne Sygdom jævnlig forløber (dels helt og holdent, dels før eller efter det akute Stadium) gjør det umuligt ved en kortvarig Karantæne at sikre sig imod den. Og denne Sygdom findes jo mere eller mindre udbredt i næsten alle europæiske Stater og vil ventelig vedblive at husere der i mange Tider, thi de Foranstaltninger, der de fleste Steder sættes i Værk imod den, kunne vel tjene til at indskrænke dens Udbredelse betydelig og maaske ogsaa give den en forholdsvis mildere Karakter, men det er lidet sandsynligt, at man nogensinde vil faa fuldstændig Bugt med den paa den Maade. I de fleste Stater nedslaa de nemlig (i alt Fald i Regelen) kun de Stykker Kvæg, som Dyrlægen med nogenlunde Sikkerhed kan erklære for angrebne, men paa den Maade vil det meget let ske, at der bliver tilbage et vist Antal Dyr, som have Sygdommen i den snigende Form, d. v. s. hos hvilke kun smaa (valdnød-hønsæg- eller nævestore) Partier af Lungerne ere angrebne af den ejendommelige Betændelse, der i saadanne Tilfælde gjerne ender med Løsning og Indkapsling af større eller mindre Stykker af det betændte Lungevæv (Sekvesterdannelse). I Tyskland saa jeg saaledes i Sommer den efter Ejerens Begjæring foretagne Nedslagning af 7 Stykker Kvæg, som var Resten af en Besætning paa 16, hvoraf de 9 i Løbet af 2 Maaneder vare blevne angrebne af hæftig Lungesyge og døde eller nedslagne; blandt disse 7 viste kun 1 sig væsentlig sygt og i dets ene Lunge fandtes udbredt Betændelse, 1 havde for nogen Tid siden viist svage Sygdomstegn, men var nu næsten raskt og vilde efter Departementsdyrlægens Udsagn aldrig være blevet nedslaget paa det Offentliges Initiativ saa lidt som de 5 andre, der aldeles ikke havde viist sig syge; og dog fandtes der hos alle disse Dyr en eller flere større eller mindre Knuder (med Sekvestre) i Lungerne; hos et Par af dem fandtes der tillige nogen frisk Betændelse, saaledes at disse muligvis i

Tidens Løb vilde være blevne kjendelig syge, men i det mindste hos 3 (deriblandt 2 Kvier) saa det ud til, at Processen var afsluttet; disse Dyr vilde altsaa under sædvanlige Forhold være blevne frigivne efter nogen Tids, i Tyskland et halvt Aars, i England endog efter 2 Maaneders Forløb og kunde ved Salg have bragt Sygdommen hen et andet Sted. Hvor lang Tid saadanne Dyr kunne bevare Smitteevnen, er det naturligvis umuligt at afgjøre, men at de kunne gjøre det meget længe, er sikkert nok, og det er sandsynligt, at Faren ikke er forbi, før alt det syge Væv er fuldstændig opløst og fjernet. Hr. Cope, Hovedinspektør i det engelske Veterinærdepartement, viste mig i Sommer et Præparat af en Lunge med et saadant (iøvrigt meget stort) gammelt indkapslet Sekvester, der hidrørte fra en Ko, som i 18 Maaneder havde staaet i en Besætning, hvoraf i Løbet af denne Tid et stort Antal Dyr blev angrebet af hæftig Lungesyge og dræbtes, medens den kun en Gang i sin Tid havde viist et forbigaaende Ildebefindende og var en fortrinlig Malkeko; men først da den — efter stor Modstand fra Ejerens Side — var bleven dræbt, hørte Sygdommen op; den havde altsaa efter al Rimelighed holdt Smitten vedlige i Stalden uden selv at vise sig syg.

Disse ejendommelige Forhold ved den ondartede Lungesyge gjøre det saa overordentlig vanskeligt, ja rimeligvis umuligt at faa den udryddet i de Lande, hvor man ikke griber til i alle Tilfælde at nedslaa hele den Besætning, der har været udsat for Smitte, og vi se derfor ogsaa, at Sygdommen f. Ex. i Tyskland stadig dukker op saa hist, saa her. I Preussen var der saaledes i 1880—81 1653 Hoveder angrebne, i 1881—82 1856 og i Aaret 1882—83 1953 Hoveder; deraf kom ganske vist paa Provinsen Sachsen henholdsvis 44,7 60 og 51,8 pCt., men det var kun de færreste Provinser, der vare helt fri, og hæftige Udbrud indtræde undertiden i Egne, der i længere Tid have været fri for Sygdommen, saaledes i de sidste Aar i Kredsen Stettin. Selv Slesvig-Holsten har ikke været helt fri for Sygdommen, i 1881—82 optraadte den vel ikke,

men det foregaaende Aar faldt dog 1 pCt. (etter en anden Angivelse kun 0,4 pCt.) af samtlige Tilfælde paa denne Provins, formodentlig dog kun paa Holsten. For Øjeblikket (Oktober 1883) meddeles det, at Sygdommen findes ved en Sukkerfabrik i Nordditmarsken (cf. Hamb. Corresp.).

Der er altsaa altid nogen Fare forbunden med at hente Kvæg fra Lande, i hvilke den ondartede Lungesyge overhovedet forekommer, selv om man har al Grund til at tro, at Sygdommen ikke i længere Tid har viist sig i den Egn, hvorfra Kvæget skal komme. Kan eller vil man ikke helt undlade det, synes det mig, at man bør indskrænke sig til at tage saadanne Dyr, som virkelig kunne have væsentlig Betydning som Tillægsdyr; der bør ikke være Tale om Tilfredsstillelsen af et Liebhaber og heller næppe om at hente Brugsdyr, som blot ere lidt værdifuldere end dem, man kan faa her hjemme. Dernæst bør man søge at sikre sig saa meget som muligt dels ved passende Karantænebestemmelser dels ved at kræve paalidelige Vidnesbyrd om, at der ikke i lang Tid ($1\frac{1}{2}$ Aar eller hellere mere) har viist sig ondartet Lungesyge i den Egn (Landsdel), hvorfra Dyrene komme. Endnu mere Sikkerhed vilde der vindes, hvis man krævede, at der i lignende Tid ikke maatte have været indsat Kvæg fra andre (mindre sygdomsfri) Egne i Sælgerens Besætning.

Disse, ganske vist store, Besværligheder vilde jo nok være til at overvinde, naar Talen kun var om Indførelse af enkelte, særlig værdifulde Dyr, men værre stiller det sig, naar Talen er om Vedligeholdelsen af en saadan omfattende Trafik som den, der i ikke faa Aar er dreven med Indførelse af slesvigsk Kvæg. Denne Handel vilde ikke kunne bære en Karantæne, der havde tilstrækkelig Varighed til at kunne gjøre synderlig Nytte imod den ondartede Lungesyge, (derimod vel nok en kortere, rettet imod Mund- og Klovesyge). Er denne Trafik altsaa virkelig saa nødvendig for os, som Mange mene, vil man blive nødt til at slaa af paa de strængeste Fordringer, men man maa da ogsaa vide, at man løber en vis Risiko. Saalænge Eng-

lænderne indrømme Slesvig-Holsten en mere begunstiget Stilling end det øvrige Tyskland, ville de vel ikke forarges meget over, at vi ogsaa gjøre dette, om vi end gaa et stort Skridt videre; men hvis den engelske Regjering skulde følge Underhusets Resolution, vil den slesvig-holstenske Særstilling næppe kunne bevares. Under alle Omstændigheder bør vi vist kræve lignende Garantier som England for, at Kvæget er født og opdrættet i Hertugdømmerne, og for vor egen Skyld burde vi vistnok indskrænke os til Slesvig, idet det holstenske Kvæg uden Tvivl er langt mere smittefarligt og vel heller ikke har nær saa stor Betydning for os.

Med Hensyn til Udbredelsen af den ondartede Lungesygge i andre Lande, hvorfra vi kunne føle Lyst eller Trang til at indføre Kvæg, vil det maaske være af Interesse at anføre, at England endnu har ret rigeligt af den uagtet de temmelig strænge Lovbestemmelser, der haves, og den Energi, der anvendes — i alt Fald fra Privy Councils Side — paa dens Undertrykkelse. Den er ganske vist tagen betydelig af i de senere Aar, saaledes at medens der i 1877 anmeldtes i England, Skotland og Wales 2007 Udbrud med 5330 angrebne i 70 Grevskaber, var det i 1879 indskrænket til 1549 Udbrud med 4414 Angrebne i 63 Grevskaber og i 1881 til 494 Udbrud med 1200 Angrebne i 46 Grevskaber, men derfra er der jo endnu et meget langt Spring til en fuldstændig Undertrykkelse, og det har i saa Henseende meget stor Betydning, at Sygdommen findes ikke lidet udbredt i Irland (i 1882 i 534 Besætninger), hvorfra der aarlig indføres en overordenlig stor Masse Kvæg og det vistnok for en overvejende Del Levekvæg (I 1882 indførtes 782,274 Stykker Kvæg, hvoraf 291,777 angives at være fede).

I Frankrig er Lungesygen hyppig; statistiske Data have ikke staaet til min Raadighed, men en kyndig fransk Forfatter omtaler den endnu iaar som en af de Sygdomme, der foraarsage Landbruget de største Tab. I Belgien er den ligeledes temmelig hyppig og synes snarest

at tage til end af, i alt Fald anmeldtes der i 1880 1718 Tilfælde, medens der i 1872 kun anmeldtes 1541. Derimod afgiver Holland et lærerigt Exempel paa, hvor meget der kan udrettes imod denne Sygdom ved energisk Gjennemførelse af hensigtsmæssige Foranstaltninger. Medens den nemlig tidligere har været særdeles udbredt i dette Land (i 1857 døde saaledes over 7500 deraf) aftog den snart, da man i 1870 gav en tidssvarende Lov om smitsomme Sygdomme og tillige gav det offentlige Veterinærvesen en fast Ordning ved Ansættelsen af Embedsdyrlæger (7 i Antal); senere udstedtes Forbud mod Kvaksalveres Behandling af syge Dyr, og der paabødes Indpodning i angrebne Besætninger. Herved var Antallet af Kvæg, angrebet af ondartet Lungesyge, gaaet ned fra 6079 i 1871 til 1723 i 1876, men det er dog især, efter at man i dette Aar begyndte at gennemføre Nedslagning af hele Besætningen, saasnart der havde viist sig Lungesyge i den, at man rigtig har knækket Sygdommens Magt. Antallet af anmeldte Tilfælde tog saa stærkt af, at det i 1880 kun udgjorde 48, ja i 1882 er der endog ikke konstateret et eneste Tilfælde hos et levende Dyr. I et begrænset Distrikt ved Schiedam, det saakaldte Spoelingsdistrikt, har man ikke gennemført den fuldstændige Nedslagning, men alt Kvæg i dette Distrikt bliver indpodet, mærket, og ved Slagtning blive Lungerne undersøgte; der har nu herved viist sig den interessante Kjendsgjerning, at et vist Antal af disse Dyr, som i levende Live ikke have viist Sygdomstegn, dog have haft mindre Partier af Lungerne angrebne, i 1880 og 81 gjaldt dette om omtrent 200, i 1882 kun om 62. Holland synes altsaa nu at være kommen paa det Punkt, at Lungesygen kun findes i den rent snigende Form; det vil være af megen Interesse med Tiden at erfare, hvor længe den vil kunne holde sig i denne formummede Skikkelse¹⁾.

¹⁾ Ved Omtalen af disse Forhold udtaler Prof. Brown (Annual Report 1881) sig paa følgende Maade. »Veterinærpathologerne vide Tidsskrift for Landøkonomi. 5. Række. II. 8. 46

Inden jeg slutter disse Bemærkninger, maa jeg i Korthed omtale den Sygdom, som gav Anledning til, at vi mistede vort Privilegium paa fri Indførsel af Svin, nemlig Svinefeberen, vor miltbrandartede Rosen, Svenskernes Rödssyge. Medens der i 1878—80 ikke var fundet et eneste Tilfælde af denne Sygdom hos vore Svin i England, fandtes den i 1881 hos 6 og i de første 8 Maaneder af 1882 hos 48 Dyr i 9 danske og 3 svenske Ladninger, og i Begyndelsen af September fandt man i Newcastle paa 1 Dag i 4 Ladninger fra disse 2 Lande blandt ialt 59 Svin de 12 angrebne af den nævnte Sygdom. Dette bevirkede, at der den 8de September udstedtes et Dekret fra Privy Council, som henviste vore Svin til Slagtehavnene. Det var vistnok Mange paafaldende, at Englænderne paa en Gang lagde saa megen Vægt paa denne Sygdom¹⁾ og fandt den saa hyppig hos vore Svin. Vi havde jo nemlig havt miltbrandartet Rosen i mange Aar, men den var tagen betydelig af i Hyppighed i de senere Aar, saa at der f. Ex. i 1881 kun blev anmeldt 34 Tilfælde mod 310 i 1872; i 1882 tog den vel noget til igjen, saa at der ialt blev indberettet 81 Tilfælde, hvoraf de 53 faldt paa et enkelt Amt (Ringkjøbing), men denne Forøgelse, som iøvrigt for største Delen først faldt i September og Oktober Maaned, (altsaa efter Spærringen), stod jo ingenlunde i Forhold til den

fuldkommen vel, at Pleuropneumonien ofte eksisterer i en begrænset Del af Lungen uden at fremkalde noget Symptom paa Sygdom i Dyrets levende Live, men denne Kjendsgjerning er ikke saa godt kjendt af Kvægejerne, som den burde være, naar hensees til dens Vigtighed fra Sundhedslovgivningens Synspunkt. Den peger meget stærkt paa Rigtigheden af den Formening, at et Land, i hvilket Lungesygen engang har taget Fodfæste (has become established) næppe kan forde at blive betragtet som frit for Smitte førend Forløbet af en lang Periode, i hvilken der ikke er bleven opdaget nogen Sygdom hos levende eller døde Dyr, yder rimelig Grund for den Slutning, at Sygdommen er bleven ganske udryddet.*

¹⁾ Hverken i Tyskland eller Frankrig regnes den med til de smit-somme Sygdomme, som Lovgivningen tager sig af.

Hyppighed, hvormed Sygdommen fandtes ved Undersøgelsen af vore Svin i England. En og Anden troede vistnok, at der blev gjort os Uret, idet de engelske Veterinærer formodedes at stille Diagnosen af denne Sygdom, saa snart et Svin var blevet sygt paa Rejsen og maaske af en eller anden Grund blevet lidt rødt paa Huden. Jeg har allerede tidligere bemærket, at en saadan Formodning sikkert var urigtig; de engelske Veterinærer ere netop med Hensyn til denne Sygdom meget sagkyndige, og saa vidt jeg har kunnet erfare, er Diagnosen aldrig bleven stillet for vore Svins Vedkommende uden efter nøje Undersøgelse af det døde eller dræbte Dyrs Indvolde, og kun naar der i dem fandtes visse Forandringer, der opfattes som ejendommelige for denne Sygdom. En anden Sag er det, at Opmærksomheden i England i de senere Aar er bleven rettet meget stærkt paa denne Sygdom, saa det er meget rimeligt, at Kontrollen med de indførte Svins Sundhedstilstand er bleven skærpet. Svinefeberen har nemlig i de senere Aar været Gjenstand for meget vidtløftige Studier af engelske Pathologer, og det ansees der for at være slaaet fast, at Sygdommen ikke blot er overordentlig smitsom, men ogsaa, at den er særlig vanskelig at bekæmpe, fordi den ikke sjældent findes i saa mild en Form, at der næsten ingen Sygdomstegn spores paa det levende Dyr, og saadanne let angrebne Dyr blive ofte solgte og bringe Sygdommen hen i andre Besætninger. I god Overensstemmelse med denne Opfattelse gaaes der overordentlig strængt frem imod den; alle de angrebne Dyr blive dræbte (imod halv Erstatning), og de lokale Myndigheder have Ret til at paabyde Nedslagning af hele Flokken, hvilket dog hidtil sjældent er bragt til Anvendelse. Store Baand lægges paa Handelen med Svin, men desuagtet vedbliver Sygdommen at være meget udbredt, ja er endog i Tiltagende. Den blev først i Slutningen af 1878 optagen blandt de smitsomme Sygdomme, som stilles under Lovens Kontrol, og medens den fra 17070 Tilfælde i 1879 gik ned til 7994 i 1881, er den i 1882 igjen gaaet op til over 14,000 Tilfælde (hvoraf over

11900 blev dræbte, 2700 døde), og i selve England vare kun 2 Grevskaber fri for Sygdommen, medens der i Skotland kun var faa Udbrud i de sidste Aar.

Naar man tager Hensyn til de store og foreløbig vistnok stigende Ofre, som Englænderne saaledes bringe for at bekæmpe denne Sygdom, saa vil man let forstaa, at de ogsaa ville være meget strænge imod Indførelsen af den fra fremmede Lande, og da vi nu ikke kunne vente at blive Sygdommen helt kvit i den nærmeste Fremtid, idet den snarere synes at være i Tiltagende ogsaa hos os, troer jeg ikke, det vil kunne nytte os noget for Tiden at forsøge paa at gjenerhverve vor tabte Ret til fri Indførsel af Svin. Selv om vi fik den, maatte vi hvert Øjeblik frygte for at miste den igjen, og dette kunde muligvis skade vor øvrige Indførsel.
